Eduskunnan talousvaliokunta
TaV@eduskunta.fi

Talousvaliokunta tiistai 13.05.2025 klo 12.00 / VNS 2/2025 vp / Asiantuntijapyyntö

VNS 2/2025 vp, valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2026—2029

Julkisen talouden suunnitelma vastaa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (473/2013) vaatimusta keskipitkän aikavälin budjettisuunnitelmasta ja perustuu valtiovarainministeriön kansantalousosaston makrotalouden ja julkisen talouden ennusteeseen. Lisäksi se sisältää Suomen keskipitkän aikavälin suunnitelman vuotuisen edistymisraportin.

Keskiset huomiot

Julkisen talouden suunnitelmassa talouskasvun arvioidaan olevan 1,3 prosenttia vuonna 2025 ja 1,5 prosentin tuntumassa vuosina 2026–2029. Kauppapoliittiset jännitteet ja geopoliittinen epävarmuus huomioon ottaen niin sanotun perusuran mukaisen ennusteen voidaan katsoa olevan erityisesti kuluvana vuonna kohtuullisen positiivinen.

Samaan aikaan julkisen talouden alijäämä ylittää tarkastelujakson jokaisena vuonna kolmen prosentin tavoitetason huolimatta perusuran sisältämästä oletuksesta kohtuullisen hyvään talouskasvuun.

Keskeiseksi seikaksi tässä tilanteessa nousee se, miten hallituksen puoliväliriihessään päättämät toimet, joilla vauhditetaan talouskasvua ja puretaan kasvun esteitä, onnistuvat konkretisoitumaan talouskasvuksi. Hallituksen kasvutoimia voidaan kokonaisuutena pitää toimintaympäristön rajoitteet huomioon ottaen kunnianhimoisina.

Hallituksen veropäätöksiä voidaan pitää osittaan kannatettavina ja vastuullisina pidemmän aikavälin kasvutoimina. Lyhyellä aikavälillä julkisen talouden heikko tila asettaa riskejä sille, miten kasvutoimet konkretisoituvat kasvuksi. Julkisen talouden heikko tila nostaa riskiä siitä, että julkisen talouden tervehdyttäminen voi johtaa tilanteeseen, jossa joudutaan tekemään kasvun kannalta haitallisia säästö- ja veropäätöksiä julkisen talouden vakauttamiseksi.

Kokonaisuuden kannalta on tärkeää, että veropäätösten ohella tehtiin laaja paketti erilaisia kasvutoimia, joilla tuetaan suomalaisia yrittäjiä ja elinkeinoelämää ottamaan rohkeasti kasvuaskelia ympäröivistä epävarmuuksista huolimatta.

Keskeistä kasvuun kannustamiseksi on esimerkiksi päätös parantaa yritysten kasvurahoituksen saatavuutta. Lisäksi päätös ottaa käyttöön rahoitusmekanismi, jolla edistetään pk-yritysten tavoitteellista T&K-toimintaa vahvistaa pk-yritysten kasvupotentiaalia. Samoin toimet työvoiman tarjonnan kasvattamiseksi ovat tärkeitä.

Yritysten kasvurahoituksen osalta tunnistamme, että myös oman pääoman muotoisessa rahoituksessa on niukkuutta ja siksi Suomen Teollisuussijoitus Oy:n (Tesi) pääomittaminen on perusteltua. Samaan aikaan Tesin uusi toimintastrategia herättää huolta. Pääomamarkkinoiden kehittymisen kannalta on tärkeää, että julkisen rahoittajan ei missään olosuhteissa tulisi aktiivisesti pyrkiä syrjäyttämään markkinarahoitusta. Tesin kohdalla tällainen riski on olemassa. Olisi tärkeää, että valtio ei omin päätöksin ja linjauksin estäisi ja tuhoaisi markkinaehtoisten pääomamarkkinoiden kehittymistä.

Ehdotus lisätä tuleville Elinvoimakeskuksille 30 miljoonaa euroa valtuutta kokeiluun, jolla pyritään lisäämään pienten ja keskisuurten yritysten tutkimus- ja kehittämistoimintaa, on kannatettava. Samaan aikaan muistutamme, että pelkkä valtuuden kasvatus ei takaa kokeilun vaikuttavuutta, vaan samaan aikaan pk-yrityksille tulee olla saatavilla riittävät tukipalvelut kokeilun hyödyntämiseen.

Toimet työvoiman tarjonnan lisäämiseen ovat keskeinen kasvun edellytys. Vaikka työllisyystilanne juuri nyt on heikentynyt ja työtä vailla olevien määrä on kasvanut, rakenteellinen ongelma työpanoksen niukkenemisesta ei ole hävinnyt mihinkään. Lisäksi meillä on tässäkin työllisyystilanteessa yrityksiä, joiden kasvua rajoittaa ennen kaikkea sopivan työvoiman puute.

Julkisen talouden tasapainottamiseksi toteutettavaa finanssipolitiikan linjaa voidaan pitää monelta osin oikean suuntaisena, mutta osittain riittämättömänä. Näkemyksemme mukaan esimerkiksi suorissa yritystuissa olisi ollut enemmän perkaamista.

Samaan aikaan muutama seikka herättää huolta. Julkisen talouden säästöt heikentävän yritysten palvelujen saantia erilaisissa tilanteissa. Meille on tullut yhteydenottoja, joiden mukaan valtion lupa-, ohjaus- ja valvontapalvelut ovat jo nyt ruuhkautuneet ja viivästykset haittaavat esimerkiksi investointipäätösten etenemistä.

Lisäksi päätös luopua kaavamaisesta työhuonevähennyksestä uhkaa kiristää toiminimiyrittäjien verotusta. Päätös uhkaa kiristää yli 4 000 toiminimiyrittäjän verotusta ansiotuloveroalesta huolimatta.

Emme pidä hyväksyttävänä sitä, että usean tuhannen toimihenkilöyrittäjän verotus kiristyisi ja katsomme että kaavamaista työhuonevähennystä ei tulisi poistaa, mutta katsomme, että sen voi valtiontaloudellisista syistä tarvittaessa laskea 750 euroon.

On erinomaista, että hallitus teki merkittäviä kasvua tukevia veropäätöksiä. Kaavamaisen työhuonevähennyksen poistaminen uhkaa kuitenkin heikentää yksinyrittäjien asemaa, eikä toimi siten välttämättä paranna kasvua tai julkisen talouden tilaa.

Suomen Yrittäjät

Petri Malinen
johtava ekonomisti